

Тема: Новела «Останній листок» – гімн людині, що здатна на самопожертву заради ближнього

Мета: розвиток компетентностей

предметних і комунікативних: знання і розуміння сюжету новели «Останній листок»; уміння стисло або вибірково відтворювати зміст твору, відповідати на запитання за змістом прочитаного / почутого тексту / медіатексту, визначати тематику і мотиви твору, виявляти і передбачати емоційні реакції персонажів; пояснювати причини відповідного емоційного стану персонажів у життєвих ситуаціях; вирізняти невербальні засоби (художні деталі, символи та ін.), які сприяють розумінню змісту художнього тексту / медіатексту або вказують на наявність у художньому тексті / медіатексті прихованої інформації (про внутрішній стан і почуття персонажів, стосунки між ними);

ключових: розвиток уміння коментувати підтекст, наводити приклади; записувати власне або чуже мовлення, використовуючи прийоми оптимізації думок (графічні прийоми, скорочення, виділення тощо) та засоби мовної виразності; створювати і презентувати художні тексти / медіатексти різних видів на актуальну самостійно визначену тематику.

Обладнання: підручники, зошити, ПК, презентація.

Тип уроку: урок формування нових знань, умінь та навичок.

Зміст уроку

I. Актуалізація знань

Хвилинка творчості. Презентація написаних удома есе (2–3 учні за бажанням).

Реконструкція тексту. Вставте пропущені слова.

У новелі «Останній листок» головними героями є ... . Вони були професійними ... . Джонсі захворіла на ... . Лікар радив боротися за ... . Подруга помітила, що Джонсі рахує... . Хвора впевнена, що коли впаде ..., вона помре. Берман вирішив ... дівчину. Він намалював на ... листок плюща. Цей шедевр Бермана дав хворій ... на одужання.

(Сью, Джонсі, Берман, художники, пневмонія, життя, листки плюща, останній, врятувати, стіна, шанс.)

II. Мотивація навчальної діяльності

Повідомлення теми уроку. Визначення очікуваних результатів відповідно до орієнтирів навчальної програми.

Вступна бесіда. Коли йде мова про чесноти героїв прочитаних нами творів, ми часто говоримо, що цей герой добрий і вважаємо цю рису особливо позитивною. О. Генрі у своїй новелі «Останній листок» також закликає до дієвого добра. Чи вимагає доброта самопожертви? На ці запитання спробуємо дати відповідь на сьогоднішньому уроці.

Створення асоціативного кола. А що таке доброта, на вашу думку?

III. Сприйняття і засвоєння матеріалу

Слово вчителя з елементами бесіди. Джонсі здавалося, що коли останній листок упаде, вона помре. Життя дівчини врятував старий бідний художник на ім'я Берман, якого всі вважали невдахою. Під крижаним дощем уночі він намалював на стіні листок плюща замість того, якого зірвав вітер. Це пробудило волю дівчини до життя і Джонсі одужала.

А старий Берман сам захворів і помер. Людина з великої літери, він ціною власного життя врятував Джонсі. Її подруга Сью, не думаючи про себе, робила все, щоб допомогти хворій. Тільки вона сама відмовлялася жити. Чи мала вона право так чинити з тими, хто її любить? Чи мала вона право відрікатися від життя? Чи маємо ми право її судити? І що хоче цим твором сказати нам автор? Життєві випробування не зробили Бермана жорстоким, бо він має здатність любити, творити добро, має готовність до самопожертви. Він просто намалював останній листок і цим врятував життя молоденької дівчини. Мистецтво разом із людяністю може творити дива. Берман дійсно створив шедевр, бо справжній шедевр – це твір, потрібний людям.

– Чи зустрічалися вам твори, де мистецтво рятувало людину від смерті? Або твори, де герої були готові на самопожертву заради іншої людини?

Актуалізація поняття. Художня деталь – це характерна риса або деталь, що слугує для розкриття характеру персонажа, створення атмосфери, передачі настрою або підсилення сюжету. Це можуть бути описи, колірні відтінки, архітектурні елементи, звукові образи, запахи, особливості мовлення тощо.

IV. Формування знань, умінь, навичок, компетенцій

Робота з художнім текстом. Дослідження художніх деталей, за допомогою яких автор підводить читача до розуміння ідеї твору.

Дослідження пейзажу.

– Знайдіть епітети, які змальовують двір, дощ, вітер (пустий, понурий двір; глуха стіна; холодне дихання осені; холодний, впертий дощ; різкі пориви вітру; північний вітер; дощ безперестанно стукав у вікно).

– Яка, на вашу думку, роль пейзажу у творі?

– Про що може свідчити бажання героїні намалювати саме Неаполітанську затоку? Чому цей пейзаж, за авторським задумом, є контрастом до виду з вікна мансарди?

Висновок: опис природи за вікном героїнь новели створює відчуття песимізму, невідворотності трагедії. Далека Неаполітанська затока в сонячній Італії стає символом мрії, іншого, щасливого життя. Це антитеза сірій буденності, боротьбі за виживання. Це майбутній шедевр молодої художниці.

Дослідження образу плюща.

– Як описує О. Генрі плющ на стіні за вікном? (Старезний, з підгнилим корінням.)

– В оригіналі новели «Останній листок» вжите слово «vine», що перекладається і як виноградна лоза і як плющ. Чому перекладач використав саме образ плюща? (Він вічнозелений, може рости в досить несприятливих умовах, «чіпляється» за життя.)

Довідка. Плющ звичайний – вічнозелена ліана, котра обвиває все, що трапляється на шляху, бо її стебло дерев'янисте, повзуче, довжиною від 10 до 80 метрів. Листя плюща шкірясте, блискуче. Росте в Західній, Центральній і Південній Європі. На території України – в Галичині, у Криму, рідше в Західному Поліссі та на Правобережній Україні. Плющ – багаторічна рослина, яка досягає 200-річного віку. На півночі Європи трапляються окремі екземпляри плюща, вік яких 450 років і які мають довжину до 100 м.

– Символом чого стає листок плюща? (Для Джонсі – смерті, для Бермана – життя.)

– Як звучить вираз «останній листок» і як змінюється смислове навантаження образу останнього листка протягом новели?

Культурологічний коментар. У міфології багатьох народів світу плющ є символом безсмертя. У християнській символіці плющ трактується як символ вічного життя і символ

смерті. Плющ в'ється вгору, і людина чіпляється за життя, коли хоче вижити, подолавши всі негаразди.

Для Джонсі листочки плюща, що опадають, – символ швидкоплинності тих крапель життя, що залишилися в її хворому тілі. Пізніше, коли дівчина бачить, що після нічного вітру й дощів один листок усе-таки «вижив», вона переосмислює ситуацію: «Я була поганим дівчиськом... Щось примусило останній листок залишитися там, де він є, щоб показати, яка я була противна. Це гріх – хотіти вмерти». Отже, «останній» листок стає порятунком для Джонсі, втілює для молодої художниці волю до життя.

– Символом чого може бути ліхтар в руках Бермана? (Символ життя, що не згасає.)

Мозковий штурм. Чому автор порівнює Бермана з Мойсеєм? (Біблійний пророк Мойсей ціною неймовірних зусиль та страждань вивів ізраїльський народ з єгипетської неволі. Мойсей врятував свій народ і привів у землю обіцяну, а Берман врятував дівчину, створивши свій шедевр. І обидва не змогли побачити результатів своїх дій.)

V. Закріплення матеріалу, узагальнення та корекція знань

Інтерактивна вправа. «Останній листок». Сюжет:

<https://learningapps.org/display?v=pg6axum8n24>

Заповнення узагальнювальної таблиці.

	Сприйняття образу героями (цитата з тексту)	Смислове навантаження, забарвлення образу
День перший		
День другий		
Дні третій і четвертий		
День п'ятий		

Бесіда за запитаннями підручника на с. 128.

Формування «Кола знань» на тему: «Характерні риси новел О. Генрі».

– Автор завойовує увагу читача і тримає його в напруженні до кінця розповіді.

– Кожна новела містить якусь загадку і читач прагне її розгадати, але відгадка завжди виявляється не такою, як чекаєш.

– Твори містять глибокі думки, точні спостереження над життям.

– Розвиток дії і поведінка героїв іноді мають комічне освітлення. О. Генрі любить жарт, гумор. Сміх його добродушний, у ньому немає грубості.

Творче моделювання. Уявіть, що у вас є можливість змінити сюжет новели «Останній листок». Яку частину ви змінили б? Який варіант ви пропонуєте? Що змінилося б в ідейному спрямуванні твору, якби Берман залишився жити? Вірогідно, новела в такий спосіб втратила б не лише трагічне забарвлення, а також ідейну концепцію – висвітлити готовність до непоказної самопожертви та любові заради ближнього. Отже, ідея твору в самому образі Бермана.

VI. Підбиття підсумків

Створення «Дерева рішень». Коріння – проблеми, з якими стикаються герої твору, плоди – рішення, які вони приймають, а також рішення, які пропонують самі учні.

Рефлексія. «Мікрофон». Перемога над собою – це...

Працюємо вдома. Творчий проект. Інсценізуйте, прочитайте «в особах» або зніміть фільм за новелою О. Генрі (новелу обирають учні).